

Пономаренко Максим Дмитрович,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту № 1 Національної
академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри
оперативно-розшукової діяльності Національної
академії внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук **Марков Михайло Миколайович**

ПРОБЛЕМИ ОСІБ, ЩО ЗВІЛЬНЯЮТЬСЯ З МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Для розв'язання проблем осіб звільнених з місць позбавлення волі прийнятий Закон України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк». Згідно з цим Законом здійснення соціального патронажу стосовно таких осіб, відповідно до статті, заходи соціального патронажу покладено на: місцеві органи виконавчої влади; органи місцевого самоврядування; служби у справах дітей; центри соціальної служб для сім'ї, дітей і молоді; спостережні комісії; органи соціального захисту населення; органи охорони здоров'я; органи внутрішніх справ; центри зайнятості; установи соціального патронажу; громадські організації.

Згідно статті 3 частини 2 Закону, вказані установи, в разі звернення до них особи, звільненої з місць позбавлення волі, повинні розпочати заходи соціального патронажу, а саме:

1. Консультування (без паспорту) з питань додержання законодавства про працю, зайнятість, трудову міграцію, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, оплату та нормування праці, щодо укладання колективних договорів на підприємствах, з питань охорони праці, щодо соціального захисту працюючих, зайнятих на роботах із шкідливими та небезпечними умовами праці.

2. На соціальне обслуговування (надання соціальних послуг) в територіальному центрі соціального обслуговування (надання соціальних послуг), (при наявності паспорта): громадяни похилого віку, інваліди, хворі (з числа осіб працездатного віку на період до встановлення їм групи інвалідності, але не більш як чотири місяці), які не здатні до самообслуговування і потребують постійної сторонньої допомоги, визнані такими в порядку, затвердженому МОЗ.

3. При наявності паспорту та при умові, що особа, звільнена з місць позбавлення волі, є одинокою (не має родичів, які відповідно до законодавства зобов'язані її доглядати) чи інвалідом 1–2 групи та за медичними показниками потребує постійного стороннього догляду, є можливим його влаштування до будинків-інтернатів для громадян похилого віку та інвалідів та стаціонарних відділень для постійного проживання.

4. Якщо особа, звільнена з місць позбавлення волі, (при наявності паспорту) має психічне захворювання та за медичними показниками може проживати в психоневрологічному інтернаті, то можливе її влаштування до будинку – інтернату психоневрологічного профілю, навіть при наявності родичів.

5. Органами соціального захисту населення райдержадміністрації може бути призначена державна допомога (при наявності паспорта) відповідно до Законів України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми», «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям», «Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам».

6. За місцем реєстрації може бути призначена державна соціальна допомога відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам», якщо встановлена інвалідність або особа досягла пенсійного віку (чоловіки та жінки – 63 роки) та не має права на пенсію і є малозабезпеченою особою відповідно до чинного законодавства.

7. При потребі нарахування чи поновлення виплати пенсії особа може звернутися до Пенсійного фонду України: якщо особа, яка звільняється з місць позбавлення волі отримувала пенсію з Пенсійного фонду України, адміністрація установи виконання покарань зобов'язана у триденний термін з дня звільнення подати відповідну інформацію до територіальних органів Пенсійного фонду України за місцем прибуття особи, звільненої з місць позбавлення волі, для забезпечення своєчасної виплати належних сум призначеної пенсії; якщо особа, звільнена з місць позбавлення волі, досягла пенсійного віку і має трудовий стаж, після звільнення для призначення пенсії необхідно звернутися до районного управління Пенсійного фонду України.

8. При потребі надання медичної допомоги звертатися за місцем проживання або реєстрації.

9. Забезпечення своєчасної видачі документів, які засвідчують особистість та громадянство, особам звільнених з місць позбавлення волі [1].

Серед таких актуальних проблем осіб, що звільнилися з місць позбавлення волі, виявилися наступні: правові (відсутність у багатьох звільнених осіб основних документів особи (паспорта, ідентифікаційного коду, навіть свідоцтва про народження); професійні (відсутність належної професійної кваліфікації, що ускладнює можливості працевлаштування, труднощі у конкуренції отриманої у виправній установі професії з тими, які пропонуються на ринку праці); медичні (потреби у лікуванні різних соматичних та інфекційних хвороб, набутих під час відбування покарання – туберкульозу, ВІЛ – СНІДу, гепатиту, наркоманії та інших); соціально-психологічні (втрата соціальних зв'язків з сім'єю та родичами, труднощі у спілкуванні з іншими людьми, деструктивні зміни у психіці людини, ослаблення вольових зусиль тощо).

Для вирішення вищезазначених проблем, можливо, за допомогою лише спільних зусиль органів влади та громадськості з надання соціальної підтримки колишнім засудженим можуть допомогти їм адаптуватися у суспільстві, спробувати реалізувати себе у трудовій діяльності і тим самим уникнути повторного скоєння злочину (на сьогодні кожний третій звільнений, не отримавши соціальної допомоги від суспільства, вчинює наступний злочин).

Було визнано в рамках проекту «Реалізація програми соціальної адаптації та соціального супроводу осіб, які звільняються з місць позбавлення волі», що реалізується за сприяння Міжнародного фонду «Відродження», що найбільш ефективним напрямком допомоги особам, звільненим з місць позбавлення волі, є підтримка діяльності центрів соціальної адаптації [2].

Отже, вирішення даних проблем, забезпечить: 1) зниження рівня рецидиву злочинів; 2) зменшенню чисельності безробітних та бездомних; 3) посиленню позиції сім'ї як соціального інституту; 4) залученню громадськості до сприяння реінтеграції звільнених осіб у суспільство.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про соціальну адаптацію осіб, які відбувають чи відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-17>.
2. URL: <http://ukrprison.org.ua/news/1366202679>.